

Pravni fakultet Univerziteta UNION u Beogradu

Elektronska uprava

- kao područje primene pravne informatike -

Dr Dragan Prija

Nastanak e-uprave ?

Svetski fenomen upotrebe IKT internet, mobilni telefoni, digitalna televizija, itd. izvršio je transformaciju funkcionisanja vlada.

Dostupnost informacija na daljinu i pružanja javnih usluga (izdavanje raznih vrsta dozvola, dokumenata, prijava, itd.) on-line putem.

Većina vlada danas u svetu distribuiraju informacije putem web strana, izgrađuju svoje digitalne baze podataka i pružaju neki vid usluga on-line putem

Šta je e-uprava ?

UN

“kapacitet i volja javnog sektora da razvije upotrebu informaciono komunikacionih tehnologija u cilju unapređenja pružanja usluga građanima”

SVETSKA BANKA

“e-uprava ima za cilj da omogući **lakšu, jeftiniju, transparentniju** interakciju između **vlade i građana (G2C), vlade i kompanija (G2B), samih vladinih agencija (G2G)**”

EU

“upotreba informaciono komunikacionih tehnologija, a naročito upotreba **interneta** kao **instrumenata** za postizanje **bolje uprave**”

Vrste usluga e-prave

eGovernment

G2C

G2B

G2E

G2G

društvo znanja

modernizacija i reforma javne uprave i stvaranje informacionog društva

Ko koristi usluge e-uprave ?

G – Government / Vlada - Uprava

E – Employee / Zaposleni

B – Business / Poslovni partneri

C - Citizen - Građani

Koje vrste odnosa postoje kod e-uprave

- **G2G** Intranet Vladin komunikacioni podsistem, Informacije, Servisi
- **G2E** Intranet Vladini službenici, “chat room” oglasna tabla, učenje
- **G2B** Internet Snabdevanje, Informacije, servisi vlade za kompanije
- **B2G** Internet Komunikacija kompanija sa vladom
- **G2C** Internet Informacije, Online servisi, Digitalna demokratija
- **C2G** Internet Komunikacija građana sa vladom

Servisi e-uprave za građane

- Prijava poreza,
- Pomoć u traženju posla,
- Socijalna pomoć (za nezaposlene, dodaci za porodice, medicinska nega, studentski krediti i stipendije),
- Lična dokumenta (pasoš, lična karta i vozačka dozvola),
- Registracija automobila (novih i korišćenih),
- Dobijanje građevinske dozvole,
- Prijave policiji (npr: krađe, i sl.),
- Javne biblioteke (uvid u katalog, pretraživanje),
- Izvodi iz matičnih knjiga (rođeni, venčani, umrli, državljanstvo, prebivalište itd.),
- Prijava i upis u oblasti obrazovanja,
- Prijava promene adrese, i
- Zdravstveni servisi (saveti, zakazivanje pregleda i sl.).

Servisi e-uprave za kompanije

- Socijalni doprinosi za zaposlene,
- Porez na dobit preduzeća: poreska prijava, obaveštenje,
- Porez na dodatu vrednost (PDV): poreska prijava, obaveštenje,
- Registracija novog preduzeća,
- Podnošenje podataka kancelarijama koje se bave statistikom,
- Carinske deklaracije,
- Dozvole u vezi sa životnom sredinom (uključujući i izveštavanje), i
- Javna nabavka.

Servisi e-uprave za službenike

- Baze podataka potrebne javnim službenicima
- Informacije potrebne javnim službenicima
- Obrazovanje javnih službenika (e-učenje)
- Chat room
- Oglasna tabla

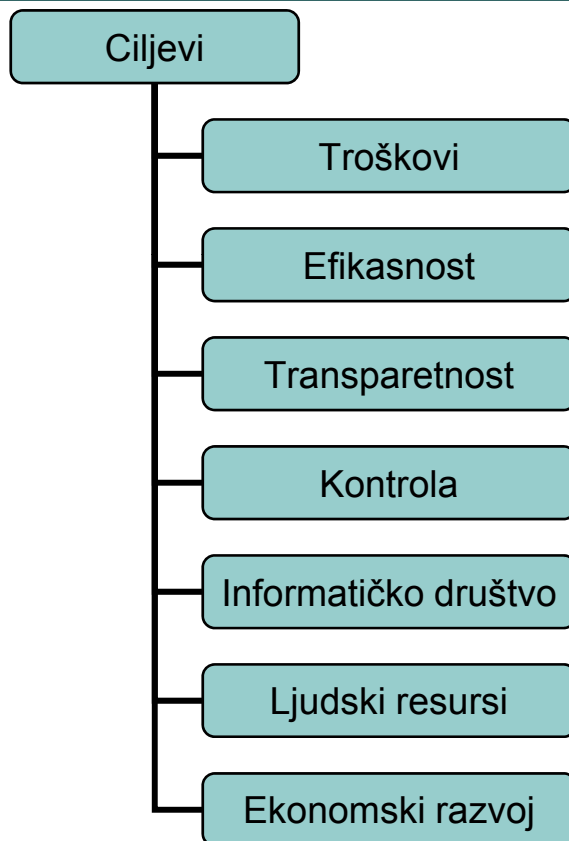
Zašto e-uprava

U planovima razvoja Evropske unije za narednih 10 godina e-uprava zauzima značajno mesto kao alat za stvaranje bolje uprave, u najširem smislu, kako bi se modernizovale institucije i procesi i stvorilo adekvatno okruženje i ljudski resursi u javnoj upravi kako bi se postigla *bolja uprava* i uvećalo *javno dobro*.

E-uprava kao koncept reforme

Međutim u suštinskom smislu e-uprava se nikako ne može svesti na samo pružanje usluga građanima ili biznis partnerima već je ona koncept koji podrazumeva *reorganizaciju celog vladinog aparata* u cilju ostvarenja novih formi upravljanja

Ciljevi e-uprave

E-uprava u svetu danas

Od 179 zemalja koje su prema Izveštaju UN za 2005.g. implementirale neke segmente e-uprve najviši stepen implementacije postigle su SAD, Danska, Švedska i Velika Britanija. Slovenija zauzima 26 mesto, Hrvatska 47 mesto. Jedna od retkih zemalja u Evropi koja ne prati trendove u razvoju e-uprave je Srbija i Crna Gora i što je i navedeno u Izveštaju UN za 2005.g. Prema Indeksu UN za 2005.g. Srbija i Crna Gora se nalazi na **156 mestu**.

E-uprava u Sloveniji

1993.g. ubrzavanje zakonodavnog postupka i transformisanje procedura

2002.g. portal i komunikacija sa građanima

2003.g. elektronske komunikacije sa poslovnim subjektima i vladinim agencijama

2005.g. dnevno iz Brisela stiže oko 200 dokumenata koje "brzometno" treba analizirati i na njih odgovoriti

E-uprava u Hrvatskoj

2002.g. Strategija informacionog društva

2003.g. telo pri vladi za razvoj elektronske uprave

2005.g. "bezpapirnost" na sednicama vlade

E-uprava u Crnoj Gori

2004.g. Strategija informacionog društva – put u društvo znanja
Predviđena izmena zakonodavstva do 2007: Zakon o prijavi prebivališta i boravišta, Zakon o evidenciji ličnih stanja, Zakon o crnogorskom državljanstvu, Zakon o registru građana, Zakon o ličnoj karti, Zakon o azilu (deo koji se odnosi na ličnu kartu tražioca azila i ličnu kartu i druge isprave za izbeglice), Zakon o strancima (deo koji se odnosi na ličnu kartu za strance), Zakon o putnim ispravama, Zakon o poslovnom registru, Zakon o registru prostora, Zakon o registru administrativnih adresa, Zakon o privatnosti i dostupnosti informacija, Zakon o državnom arhivu, Zakon o državnoj statistici, Zakon o elektronskoj trgovini, Zakon o zaštiti intelektualne svojine, Podzakonski propisi Zakona o bezbednosti na putevima (deo koji se odnosi na vozačke i saobraćajne dozvole).

E-uprava u Srbiji

- 2004.g. Strategija reforme državne uprave, Zakon o elektronskom potpisu, Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Zakon o registraciji privrednih subjekata
- 2005.g. Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, Krivični zakonik, Nacrt Strategije ulaska u informaciono društvo - e-upravi u šestom delu
- 2006.g. (oktobar) Usvojena Strategija ulaska u informaciono društvo, ima poseban deo o Elektronskoj upravi
- 2007.g. Osnovano Ministarstvo za telekomunikacije i informatičko društvo (utvrđivanje politike i strategije izgradnje informacionog društva; pripremu zakona, drugih propisa, standarda i mera u oblasti elektronskog poslovanja; primenu informatike i interneta)

Neki preduuslovi za e-upravu

- Elektronski registar građana
- Elektronski registar privrednih subjekata
- Posrednički softver za istovremeni pristup raznorodnim bazama podataka (middleware)
- Rečnik podataka informacionog sistema
- Sistem za administrativno poslovanje
- Elektronski katastar nepokretnosti
- Elektronski registar prostornih jedinica
- Elektronski sistem za pružanje socijalne zaštite
- Elektronski sistem za pružanje invalidsko – boračke zaštite
- Elektronski sistem za brigu o deci i porodici
- Statistički informacioni sistem
- Elektronski registar matičnih knjiga rođenih, venčanih i umrlih
- Elektronski birački spisak
- Informacioni sistem pravosudnih organa
- Elektronski sistem državnog trezora
- Centralni registar sertifikacionih tela za izdavanje elektronskih potpisa
- Centralni sistem za kadrovsko poslovanje
- Opštinski sistemi poslovanje (različiti sistemi u većem broju opština)
- Elektronski registar nevladinih organizacija
- Zajednička mrežna infrastruktura republičkih organa
- Sistem zaštite zajedničke mreže republičkih organa
- Internet pristup za državne organe
- Razvoj jedinstvenog izgleda i sistema navigacije internet prezentacija državnih organa (common look and feel).

Pravo na dobru upravu

koncept ***prava na dobru upravu*** već se utvrđuje i u pojedinim nacionalnim ustavima (npr. Finska). Termin "dobra uprava" podrazumeva postizanje *efikasnosti* birokratije, odnosno optimizovanje rada uprave na način da se sačuvaju prava građana. Dobra uprava danas funkcioniše preko umreženih pravnih baza podataka, odnosno *automatizovane administracije* što predstavlja suštinu e-uprave.

Principi pravnog regulisanja e-uprave

- priznanje osnovnih prava i sloboda u sajber prostoru (pristup internetu, elektronske informacije i znanje),
- minimalno regulisanje (opšti princip regulisanja e-uprave),
- tehnološka neutralnost (ravnopravan tretman svih komunikacionih kanala između vlade i društva),
- univerzalni pristup i racionalni troškovi (pristup iz pošta, biblioteka, škola, itd.),
- relevantnost za sve grupe korisnika (G2C, G2B, G2G, manjine, starija lica, osobe sa posebnim potrebama, itd.),
- transparentnost i pristup informacijama (laka dostupnost informacijam), i
- povećavanje uloge samoregulacije i koregulacije (sadržaj, odgovornost operatera, procedure, zaštita potrošača, elektronski mediji, isl.).

Zakon o e-upravi Austrije

- Zakon o e-upravi donet 27. februara 2004.g., a stupio je na snagu 1. marta
- obavezuje organe uprave u Austriji da u potpunosti pređu na elektronske transakcije i elektronsko pružanje usluga do 1. januara 2008.g

Zakon o e-upravi Italije

- Zakon o e-upravi donet 7. marta 2005.g .
- obavezuje upravu na prihvatanje elektronskog plaćanja od 1. januara 2006.g.
- obavezuje na upotrebu elektronske indentifikacione karte u korišćenju online usluga javne uprave od 1. januara 2007.g.
- obaveza stvaranja "uprave bez papira"
- mreže različitih lokalnih, regionalnih i centralnih mreža kao i mreže 540 kancelarija Vlade Italije u inostrastvu

Nova prava po Zakonu o e-upravi Italije

- *pravo na upotrebu tehnologije* - ni jedan organ uprave neće smeti da zahteva od građanina ili kompanije da dođe u kancelariju da bi dobio informaciju ili potpisao papirni zahtev ili papirni dokument
- *pravo na pristup i slanje digitalnog dokumenta*
- *pravo na sve vrste plaćanja elektronskim putem*
- *pravo na korespodenciju sa javnim sektorom putem e-pošte*
- *pravo na kvalitetnu usluga javne uprave* - organizovati pružanje usluga tako da se njihov kvalitet može redovno kontrolisati
- *pravo na učešće u demokratskim procesima*
- *pravo na pronalaženje validnih online formi*

Alati za ostvarivanje prava po Zakonu o e-upravi Italije

- *sertifikovana e-pošta, digitalni potpis*
- *elektronski dokumenti* (Zakon obavezuje sve organe uprave da stvaraju elektronske dokumente služeći se elektronskim protokolom i elektronskim popunjavanjem)
- *web site* (utvrđuju se precizne karakteristike i sadržaj)
- *elektronske karte* - elektronska identifikaciona karta i nacionalna uslužna karta

Problem identifikacije

- tačno utvrditi identitet osobe i izvršiti pozitivnu identifikaciju (otisak prstiju, geometrija šake i skeniranje zjenice, ili određene posebnosti ponašanja i držanja, rukopis, glas, srčani ritam)
- "smart card" ili, kako se još kaže, identifikacioni čip kao novi dokument identifikovanja (u Italiji lična karta, odnosno mikročip se dobija po rođenju od 1999.g. Sadrži digitalizovanu sliku i veoma teško uništivu plastiku, smatra se da je falsifikovanje ove karte veoma teško)

Vrste evidencija

- Za potrebe gradskog zavoda za statistiku u Beogradu vode se sledeće statistike: registar stanovništva (opština, mesna zajednica, biračko mesto, adresa, ime i prezime, ime roditelja, pol, datum rođenja, školska sprema, zanimanje, itd.), datoteka hroničnih oboljenja.
- Gradski sekretarijat unutrašnjih poslova vodi evidencije: datoteka prekršaja javnog reda i mira (podnosilac prijave, mesto i vreme izvršenja, podaci o učiniocu, itd.), datoteka vozača motornih vozila, datoteka registrovanih motozornih i priključnih vozila, datoteka prekršaja u saobraćaju, evidencija matičnih brojeva građana, evidencija matičnih knjiga (rođenih, venčanih, umrlih), evidencija državljanstva, evidencija prebivališta i boravišta, evidencija ličnih karata, evidencija putnih isprava, evidencija putnih isprava stranaca, evidencija izdatih viza, evidencija privremenog boravka stranaca, evidencija stranaca sa stalnim boravkom, evidencija izbeglica

Pravna regulativa e-uprave u Srbiji

- Zakon o elektronskoj trgovini, 2009.g.
- Zakon o elektronskom dokumentu, 2009.g.
- Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, 2008.g.
- Krivični zakonik iz 2005.g.
- Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv viskotehnološkog kriminala iz 2005.g.
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama o javnom značaja iz 2004.g.
- Zakon o elektronskom potpisu iz 2004.g. i podzakonski akti
- Zakon o registraciji privrednih subjekata iz 2004.g
- Zakon o informacionom sistemu Republike Srbije iz 1996.g.

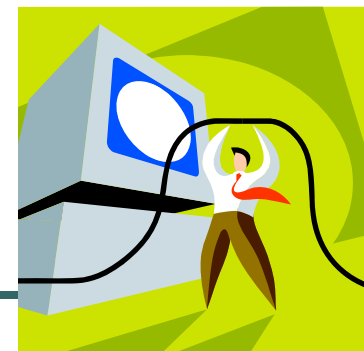

E-uprava i e-javne nabavke

- E-javne nabavke obuhvataju elektronski sistem oglašavanja, odnosno pozivanja na podnošenje ponuda, elektronska evaluacija tendera, elektronski izbor ponuđača, elektronsko naručivanje i elektronsko plaćanje.
- EU – regulativa doneta 2004.g. Implementacija e-javnih nabavki do 31. januara 2006.g.
- EU – TED objavio 2002.g. 106.346 poziva za javne nabavke
- Procena da e-javne nabavke mogu da uštede 50% do 89% sredstava
- Preduslovi – bezbednost podataka, elektronski potpis, softver, znanje, standardi

E-uprva i e-demokratija

- Proširenje političke participacije umreženih građana, uticaja na vlasti, prenos stavova i mišljenja i razvoj modela direktne demokratije
- Oblici e-demokratije:
 - građani i njihovi predstavnici (komunikacija putem web strane i e-pošte)
 - političke partije (e-izbori, e-referendumi, distribucija informacija i proces donošenja odluka),
 - građanske aktivnosti (uticaj civilnog društva na donošenje političkih odluka)
 - građani i vlada (interaktivna komunikacija, kontrola politike i aktivnosti javnih službenika, reakcije građana na predloge vlade,)

HVALA NA PAŽNJI

